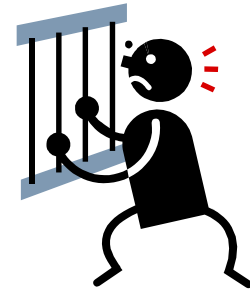

Trest odnětí svobody a jeho výkon

11.10.2018

Osnova přednášky

- Trest odnětí svobody – pojem
- Nepodmíněný trest odnětí svobody
- Penologie a penitenciaristika
- Právní úprava výkonu trestu odnětí svobody – TrZ, TŘ a zákon o výkonu trestu odnětí svobody
- Penologické aspekty výkonu trestu odnětí svobody

Trest odnětí svobody

- § 52 odst. 2 TrZ
- nepodmíněný trest odnětí svobody
- podmíněné odsouzení k TOS
- podmíněné odsouzení k TOS s dohledem
- § 52 odst. 3
- zvláštní typ TOS – výjimečný trest

Nepodmíněný trest odnětí svobody

- univerzální
- nejprísnejší
- odnětí svobody jakožto ultima ratio - § 38 odst. 2, § 55 odst. 2 – výjimečnost NEPO trestu u TČ s horní hranicí nepřevyšující 5 let + speciální podmínky u TČ zanedbání povinné výživy podle § 196 odst. 1 nebo 2 TrZ
- v řadě případů nezastupitelný
- pravidelný – max. 20 let, s výjimkou mimořádného zvýšení (§ 59 TrZ) nebo ukládání podle § 108
- výjimečný – nad 20 až do 30 let a doživotí

NEPO trest pravidelný

- obecná dolní hranice není stanovena
- zvláštní část – rozpětí trestní sazby buď stanovením dolní i horní hranice nebo jen horní
- moderační právo soudu: § 58 mimořádné snížení TOS
- moderační povinnost: § 58 odst. 4 – soud sníží tzv. spolupracujícímu obviněnému

Obecné podmínky - § 58 odst.

1 Trz

- Takové okolnosti případu nebo poměry pachatele, které odůvodňují závěr o nepřiměřené přísnosti zákonné trestní sazby
- Lze dosáhnout účelu trestu i trestem kratšího trvání.
- Použití výjimečné – R I/1966, R41/1976, srov. i R 24/1996 –III, R II/1967.
- Limity - § 58 odst. 3

Zvláštní ustanovení

- § 58 odst. 2 – napomohl zabránit TČ, který jiný připravoval či se o něj pokusil – limity § 58 odst. 3
- § 58 odst. 4 – spolupracující obviněný – bez limitů
- § 58 odst. 5 – příprava, pokus nebo pomoc k TČ – bez limitů
- § 58 odst. 6 právní omyl, jehož se mohl vyvarovat, excus z okolností vylučujících protiprávnost – bez limitů

Výjimečný trest nad 25 až do 30 let

- za zvlášť závažný zločin + uložení dovoluje trestní zákon
- velmi vysoká závažnost nebo
- obzvláště ztížená možnost nápravy

Doživotí

- za zvlášť závažný zločin + uložení dovoluje trestní zákon
- taxativní výčet zvlášť závažných zločinů (§ 54 odst. 3)
- mimořádná závažnost (*zvlášť zavrženíhodný způsob provedení, zvlášť zavrženíhodná pohnutka, zvlášť těžký a těžko napravitelný následek*) **a**
- požadavek účinné ochrany společnosti **nebo** nemožnost napravit pachatele odnětím svobody nad 20 do 30 let

Podmíněné propuštění-§ 88

- Požadovaná délka výkonu + polepšení pachatele a prognóza vedení řádného života, resp. nehrozí dále nebezpečí
- Polovina či třetina (ne zvl. záv. zločin + poprvé ve VTOS) + prokázal polepšení a lze očekávat, že povede řádný život nebo soud přijal záruku za dovršení nápravy odsouzeného (srov. § 6 odst. 1 písm. c) TŘ).
- U přečinu i dříve – vzorné chování a plnění povinností odůvodňující závěr, že dalšího výkonu trestu není třeba.
- Dvě třetiny – taxativní výčet TČ (odst. 4) + výjimečný trest nad 20 až do 30 let – nehrozí-li opakování spáchaného či spáchání jiného zvláště závažného zločinu.
- 20 let – doživotí - nehrozí-li opakování spáchaného či spáchání jiného zvláště závažného zločinu.

Podmíněné propuštění - § 89

- Diferenciace zkušební doby: přečin až na tři léta, zločin 1 rok až 5 let
- Možnost vyslovit dohled a současně uložit, aby se ve stanovené části zkušební doby zdržoval v určené době v obydlí nebo jeho části, přiměřená omezení či povinnosti + náhrada škody
- V případě dřívějšího propuštění za přečin - možnost uložit povinnost zdržovat se v obydlí, vykonat OPP nebo složit peněžní částku na pomoc obětem
- Možnost ponechat PP v platnosti - § 91 odst. 1 za současného zpřísnění .

Možnost přeměny TOS v DV -§ 57a

TrZ

- Po vykonání poloviny TOS uloženého za přečin.
- Prokázal polepšení (zejména chování ve výkonu TOS + plnění povinností) a může se očekávat vedení řádného života.
- 1 den nevykonaného TOS = 1 den DV – soud není vázán maximální výměrou dvou let.

Penologie a penitenciariстика

- **Penologie** – nauka o výkonu trestu a jeho účincích
- **Penitenciariстика** (vězeňství) – zkoumá problematiku výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody

Právní úprava VTOS

- Trestní zákoník (z.č. 40/2009 Sb.)
- Trestní řád (z.č. 141/1961 Sb.)
- Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody
- Vyhláška MS č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody
- Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní
- Vnitřní řády věznic

Typy věznic do 30. 9. 2017

- § 56 odst. 1 TrZ
- s dohledem
- s dozorem
- s ostrahou
- se zvýšenou ostrahou

Typy věznic od 1.10. 2017

- § 56 odst. 1
- s ostrahou
- se zvýšenou ostrahou
- Novela TrZ č. 58/2017 Sb.

Zařazování odsouzených

- § 56 odst. 2 TrZ - kritéria zařazování
- ostraha – pachatel, u něhož nejsou splněny podmínky pro zvýšenou ostrahu
- zvýšená ostraha
- výjimečný trest, TOS pachateli TČ ve prospěch OZS, zvl. záv. zločin + nejméně 8 let TOS, úmyslný TČ + v posledních pěti letech útěk či pokus o útěk z vazby, výkonu TOS nebo výkonu zabezpečovací detence.
- § 56 odst. 3 TrZ – možnost zařadit do jiného typu - doživotí vždy zvýšená ostraha.

Přeřazení odsouzených -§ 57

TrZ

- Do ostrahy: chování odsouzeného ve výkonu trestu a způsob plnění povinností odůvodňují závěr, že přeřazení přispěje k jeho nápravě – u doživotí ne dříve než po 10 letech, u ostatních ne dřív než po jedné třetině.
- Soud rozhodne.

Přeřazení odsouzených

- Do zvýšené ostrahy
 - závažné či opakované porušení stanoveného pořádku a kázně nebo
 - pravomocné uznání vinným za trestný čin spáchaný během výkonu trestu.
- Soud může rozhodnout.

Výkon TOS a trestní řád

- Úprava postupu soudu při zajišťování realizace rozsudku, jímž byl nepodmíněný TOS uložen.
- Hlava 21, oddíl 2, § 320 a násl.
 - nařízení výkonu trestu + výzva odsouzenému k nástupu trestu
 - odklad výkonu trestu
 - přerušení výkonu trestu
 - rozhodování o změně způsobu výkonu trestu a o přeměně TOS v DV

Zákon o výkonu TOS

Řád výkonu trestu

- **Zákon** upravuje v obecnější rovině
 - zásady výkonu trestu
 - přijímání a umístování odsouzených
 - práva a povinnosti odsouzených
 - zacházení s odsouzenými
 - specifika výkonu trestu u některých skupin odsouzených
 - propuštění z výkonu trestu
- **Řád** jako prováděcí předpis obsahuje detailnější úpravu.

Zásady výkonu trestu

- § 2 ZVTOS

- *respektování důstojnosti odsouzeného*
- *omezování škodlivých účinků uvěznění*
- *takové zacházení, aby bylo zachováno zdraví odsouzených a podporovány takové postoje a dovednosti, které pomohou k návratu do společnosti a umožní vést soběstačný život v souladu se zákonem*

Typy věznic

- Ostraha
- Zvýšená ostraha

- Věznice pro mladistvé

Věznice se člení podle způsobu vnějšího střežení, zajištění bezpečnosti a režimu výkonu trestu

Členění věznice s ostrahou

- podle stupně zabezpečení na oddělení
 - s nízkým stupněm zabezpečení
 - se středním stupněm zabezpečení
 - s vysokým stupněm zabezpečení.
-
- Umístování podle míry vnějšího a vnitřního rizika.
 - Rozhoduje ředitel věznice na základě doporučení odborné komise.
 - Možnost odsouzeného podat návrh na umístění do oddělení s nižším stupněm zabezpečení - soud.
 - Možnost změny stupně zabezpečení - § 11a ŘVTOS

Práva odsouzených

- Sociální podmínky (strava, lůžko a prostor pro uložení osobních věcí, dostatečný oděv, denně 8 hodin spánku, doba potřebná k hygieně, stravování a úklidu, nejméně jednohodinová vycházka a přiměřené osobní volno)
- Právo na zdravotní služby
- Korespondence, užívání telefonu, návštěvy (3 hodiny/měsíc)
- Duchovní a sociální služby
- Uspokojování kulturních potřeb (knihy, časopisy, denní tisk, společenské hry apod.)
- Nákup potravin + přijetí balíčku(1krát za šest měsíců)
- Právo podávat stížnosti a žádosti

Povinnosti odsouzených

- dodržovat pořádek a kázeň
 - plnit pokyny zaměstnanců VS
 - pracovat
 - plnit úkoly z programu zacházení
- + řada dalších konkrétních povinností a **zákazů** (např. zákaz hrát hry o peníze, tetovat sebe nebo jiného, poškozovat se na zdraví, ... či povinnost dodržovat zásady hygieny, podrobit se osobní prohlídce, ..)

Zacházení s odsouzenými

- **Program zacházení**
- Zpracovává se na základě komplexní zprávy o odsouzeném s ohledem na délku trestu, charakteristiku osobnosti a příčiny trestné činnosti.
- Obsahuje konkrétně formulovaný cíl, metody zacházení, a četnost hodnocení.
- Člení se na pracovní aktivity, vzdělávací aktivity, speciální výchovné aktivity, zájmové aktivity a oblast utváření vnějších vztahů.

Pracovní aktivity

- zaměstnávání
- práce potřebná ke každodennímu provozu věznice
- pracovní terapie

Vzdělávací aktivity

- vzdělávání organizované či realizované středním odborným učilištěm
- vzdělávání v rámci oddělení výkonu trestu
- vzdělávání v korespondenčních kursech ZŠ, SŠ, VOŠ A VŠ ČR

Speciální výchovné aktivity

- = sociální, speciální pedagogické psychologické a terapeutické působení zaměřené zejména na
- oblast příčin a důsledků tr. činnosti,
- rizika a kriminogenní potřeby,
- osobnost odsouzeného,
- změnu postojů, myšlenek a chování odsouzeného.

Zájmové aktivity

- Individuální a skupinová zájmová činnost:
- rekreativní (sledování televize, videa, hraní společenských her, zájmové kroužky)
- sportovní (vytváření podmínek pro sportovní vyžití)
- kulturní (koncerty, divadelní představení, vlastní tvorba, ...)

Oblast utváření vnějších vztahů

- Zaměřena na vytvoření, udržování či posílení pozitivních sociálních vazeb odsouzených – kontakty s blízkými. možnost opuštění věznice, ...
- příprava na život na svobodě – seznamování se změnami společenské reality, vyřizování záležitostí na úřadě, příprava na negativní reakce,..

Děkuji za pozornost.

- Hezký den.